

Ο Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Ο τορπιλισμός της «Ελλης».

Εφημ. Ασύρματος, Παρασκευή 16 Αυγούστου 1940

ΕΤΟΡΠΙΛΛΙΣΘΗ ΧΘΕΣ ΤΟ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΟ «ΕΛΛΗ» ΥΠΟ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΥ ΕΞΩ ΤΟΥ ΛΙΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΤΗΝΟΥ

ΕΒΥΘΙΣΘΗ ΦΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΗΡΩΪΣΜΟΝ ΤΟΥ ΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ

Μάκης Φκιαράς (επιμ.), *Ο 20ός αιώνας στην πρώτη σελίδα*, σ.187, Εκδόσεις ΑΣΤΡΑΙΑ, Αρχαία Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα 1999.

Εφημ. Αθηναϊκά Νέα, 16 Αυγούστου 1940

ΤΟ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΟΝ «ΕΛΛΗ» ΕΤΟΡΠΙΛΛΙΣΘΗ ΧΘΕΣ ΥΠΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΥ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΒΥΘΙΣΘΗ

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ-ΤΑ ΛΗΦΘΕΝΤΑ* ΑΜΕΣΩΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ-ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ-ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ κ. ΜΕΤΑΞΑ

*έξωθι=έξω από.

*τα ληφθέντα=αυτά που πήραν.

Τάκης Καμπύλης (υπευθ. Έκδ.), *Τα Νέα Η Ιστορία στην πρώτη σελίδα, 75 χρόνια*, σ.14, Εκδόσεις «Τα Νέα», Αθήνα 2006.

-Παιδιά, πήγαμε στην Εθνική Βιβλιοθήκη. Βρήκαμε τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, που κυκλοφόρησαν μετά τον τορπιλισμό της Έλλης. Για διαβάστε πώς περιγράφουν με τους τίτλους τους οι εφημερίδες της εποχής αυτό το γεγονός. Δείτε και τη φωτογραφία.

-Μα, γιατί γράφουν ότι το υποβρύχιο ήταν «αγνώστου εθνικότητας»; Το υποβρύχιο δεν ήταν ιταλικό;

-Μα, να έρχεται ο παππούς μου. Ξέρω ότι ο πατέρας του, ο προπάππος μου δηλαδή, πήρε μέρος στον Ελληνοαλβανικό Πόλεμο και σίγουρα θα μας λύσει πολλές απορίες.

-Γεια σου παπού!

-Καλημέρα παιδιά! Τι ψάχνετε σήμερα;

-Να, διαβάζαμε για τον τορπιλισμό της Έλλης. Θέλουμε να μάθουμε για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

-Α! Μάλιστα, πάνω στην ώρα ήρθα! Λοιπόν, ακούστε!

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος είχε ξεσπάσει έναν χρόνο νωρίτερα από τον τορπιλισμό της Έλλης, τον Σεπτέμβριο του 1939. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η επικράτηση της Ρωσικής Επανάστασης είχαν δημιουργήσει σημαντικές αλλαγές στην Ευρώπη. Οι αλλαγές αυτές είχαν οδηγήσει στην ανάπτυξη των εθνικιστικών ιδεών.

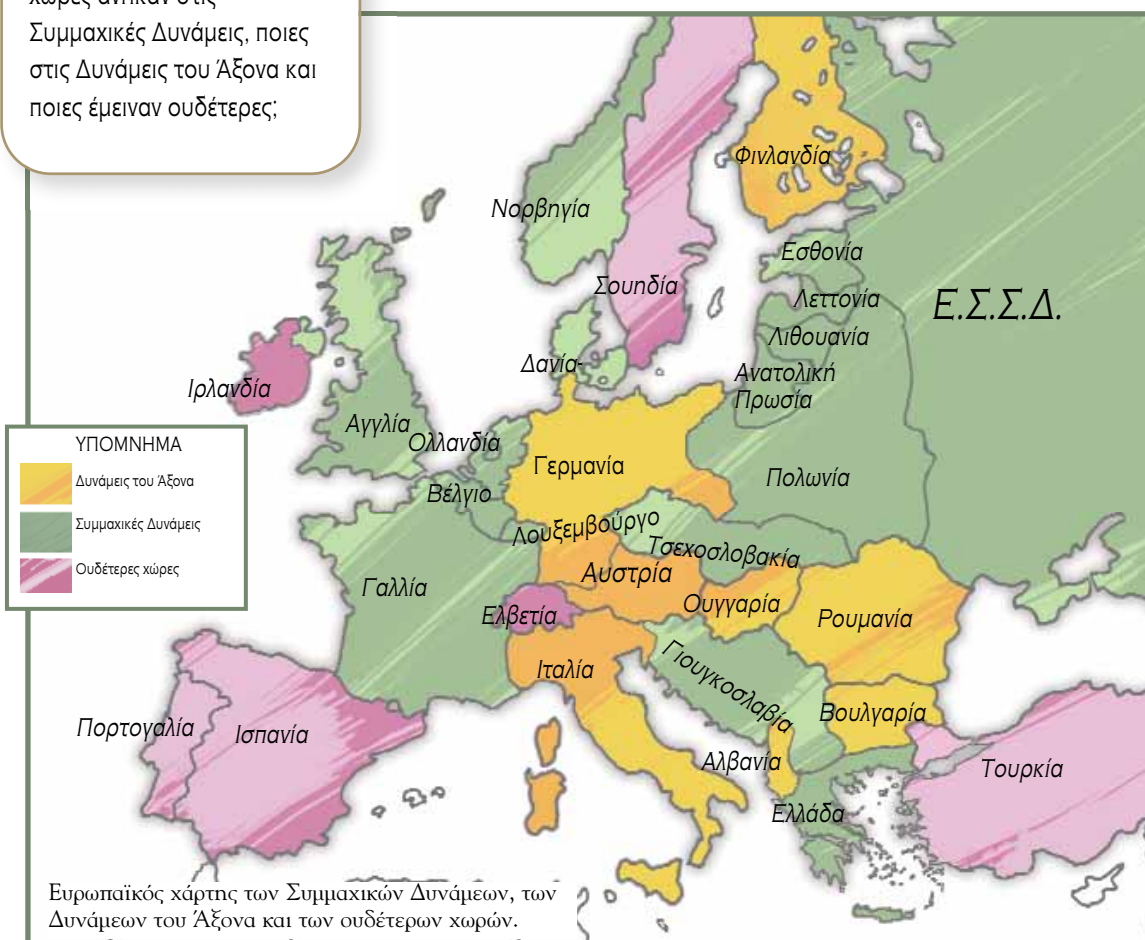
-Νομίζω πως έχετε διαβάσει για τον φασισμό. Θυμάστε τι οδήγησε στην εμφάνισή του;
-Ναι! Ναι! Να σου πούμε;

Ο Αδόλφος Χίτλερ στη Γερμανία και ο Μπενίτο Μουσολίνι στην Ιταλία συμάχησαν και σχημάτισαν τις Δυνάμεις του Άξονα. Σκοπός τους ήταν να μεγαλώσουν τα εδάφη των χωρών τους. Ο Α. Χίτλερ είχε ήδη αναγκάσει την Αυστρία να ενωθεί με τη Γερμανία. Είχε εισβάλει στην Τσεχοσλοβακία. Ετοιμαζόταν να καταλάβει την Πολωνία. Ο Μ. Μουσολίνι είχε καταλάβει την Αλβανία και είχε το ίδιο σχέδιο για την Ελλάδα. Έτσι, ο πόλεμος δεν άργησε να ξεσπάσει.

Η Αγγλία και η Γαλλία αντέδρασαν πρώτα. Σχημάτισαν τη δική τους συμμαχία για να αντιμετωπίσουν τις Δυνάμεις του Άξονα. Αργότερα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες συμάχησαν με την μία ή με την άλλη πλευρά. Σταδιακά το μέρος των Συμμαχικών Δυνάμεων πήραν οι Ηνωμένες Πολιτείες (Η.Π.Α.), η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία ενώ το μέρος των Δυνάμεων του Άξονα η Ιαπωνία.

-Και καλά καμία χώρα δεν αντιστάθηκε στην πολιτική του Α. Χίτλερ και του Μ. Μουσολίνι;
-Φυσικά και αντιστάθηκε.

-Παιδιά, ας παρατηρήσουμε τον χάρτη όλοι μαζί και ας βρούμε ποιες ευρωπαϊκές χώρες ανήκαν στις Συμμαχικές Δυνάμεις, ποιες στις Δυνάμεις του Άξονα και ποιες έμειναν ουδέτερες;

-Και τι έλεγε αυτό το
τελεσίγραφο παππού;
-Α! Για διάβασέ το,
Αλεξάνδρα, δυνατά και πείτε
μου και εμένα τι έλεγε.
Διάβασε και την απάντηση
της ελληνικής κυβέρνησης.

Ο Ιωάννης Μεταξάς προσπάθησε να διατηρήσει την ουδετερότητα της Ελλάδας. Ο Μ. Μουσολίνι, όμως, ήθελε να ενισχύσει τη θέση του στις Δυνάμεις του Άξονα. Στράφηκε κατά της Ελλάδας. Κήρυξε τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Τις πρώτες πρωινές ώρες της 28ης Οκτωβρίου ο Ιταλός πρεσβευτής στην Ελλάδα έδωσε τελεσίγραφο στον Ι. Μεταξά. Στην αρχή τα ελληνικά στρατεύματα επιτέθηκαν κατά των ιταλικών στρατευμάτων στην περιοχή της Βόρειας Ηπείρου, στα σύνορα με την Αλβανία. Οι συνθήκες ήταν πολύ δύσκολες, λόγω του χειμώνα. Παρόλα αυτά, οι Έλληνες κατέλαβαν μια σειρά σημαντικών πόλεων από την Κορυτσά έως τους Αγίους Σαράντα. Κατάφεραν έτσι να απομακρύνουν τους Ιταλούς.

Απόσπασμα από το ιταλικό τελεσίγραφο

Η ουδετερότης της Ελλάδος απέβη ολονέν* και περισσότερο απλώς και καθαρώς φαινομενικήν... Η Ιταλική Κυβέρνησις ζητεί από την Ελληνική Κυβέρνησιν όπως μη εναντιωθεί εις την κατάληψιν ταύτην και όπως μη παρεμποδίση την ελευθέραν διέλευσιν* των στρατευμάτων των προοριζομένων να την πραγματοποιήσωσι.. Εάν τα ιταλικά στρατεύματα ήθελον συναντήσῃ αντίστασιν, η αντίστασις αὐτή θα καμφή δια των όπλων και η Ελληνική Κυβέρνησις θα έφερε τα ευθύνas, αι οποίαι ήθελον προκύψῃ εκ τούτου. Αθήναι τη 28η Οκτωβρίου 1940/ΧΙΧ

*ολονέν = ολοένα.

*διέλευσιν = είσοδο.

Θ. Παπακωνσταντίνου, *Η μάχη της Ελλάδας 1940-1941*, σ. 349-350, Εκδοτική Εταιρία Αθηνών, Αθήνα 1966.

Απόσπασμα από την απάντηση της Ελλάδας

Η στιγμή επέστη* που θα αγωνισθώμεν δια την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος, την ακεραιότητα και την τιμήν της. Μολονότι ετηρήσαμεν την πλέον αυστηράν ουδετεροτήτα και ίσπν προς όλους, η Ιταλία, μη αναγνωρίζουσα εις ημάς το δικαίωμα να ζώμεν ως ελεύθεροι Έλληνες, μου εζήτησε σήμερον την 3ην πρωινήν την παράδοσιν τμημάτων του εθνικού εδάφους... Απάντησα εις τον ιταλόν Πρέσβυν ότι θεωρώ και το αίτημα αυτό καθ'εαυτό και τον τρόπον με τον οποίον γίνεται τούτο ως κήρυξιν πολέμου της Ιταλίας κατά της Ελλάδος. Τώρα θα αποδείξωμεν εάν πράγματι είμεθα άξιοι των προγόνων μας και της ελευθερίας, την οποίαν μας εξησφάλισαν οι προπάτορές* μας. Όλον το έθνος ας εγερθή* σύσσωμον. Αγωνισθήτε δια την Πατρίδα, τας γυναίκαs, τα παιδιά σας και τας ιεράs μας παραδόσεις. Νύν υπέρ πάντων ο αγών.

Ιωάννης Μεταξάς.

*επέστη=έφτασε

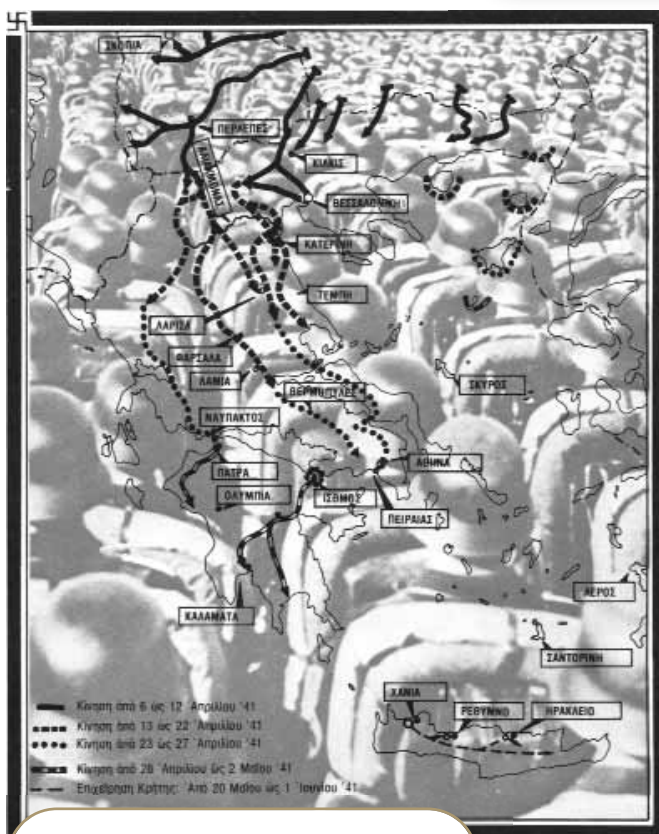
*προπάτορες=πρόγονοι, παππούδες, προπαππούδες.

*εγέρθη=ξεσηκώθηκε.

Θ. Παπακωνσταντίνου, *Η μάχη της Ελλάδας 1940-1941*, σ. 351, Εκδοτική Εταιρία Αθηνών, Αθήνα 1966.

-Τι έχετε μάθει για τον Ι. Μεταξά;
 Ποια ήταν η απάντησή του στο
 ιταλικό τηλεσίγραφο;
 -Θα σου πούμε, παππού, αλλά θα
 μας πεις και εσύ τι έγινε στη
 συνέχεια.

Μέρη της Ελλάδας από όπου πέρασαν
 οι Γερμανοί. Προέρχεται από έντυπο της
 Βέρμαχτ, του γερμανικού στρατού.
 Χάρτης του 1942.

-Και αφού οι Έλληνες νίκησαν τους
 Ιταλούς στον Πόλεμο του '40, όπως
 έμεινε στην ιστορία, πώς έφτασαν οι
 Γερμανοί στην Ελλάδα;

-Δείτε τις φωτογραφίες. Δείχνουν τους Έλληνες στρατιώτες στο
 Αλβανικό Μέτωπο. Θέλετε να παρατηρήσουμε τις φωτογραφίες
 από την καθημερινή τους ζωή και να φανταστούμε πώς
 περνούσαν για αυτούς οι μέρες;
 - Υπάρχει και μια διεύθυνση στο διαδίκτυο, όπου άκουσα μερικές
 μαρτυρίες για το έπος του 1940. Είναι www.proforiki-istoria.net.
 Τι λέτε να ακούσουμε μερικές;

Το ξεψείρισμα.

Στιγμές χαλάρωσης.

*Η Γερμανία είχε καταλάβει τη Γιουγκοσλαβία.
 Η Βουλγαρία και η Ρουμανία είχαν ενταχθεί στη
 Συμμαχία του Άξονα. Τα γερμανικά στρατεύματα
 βρίσκονταν κοντά στην Ελλάδα.
 Τον Απρίλιο του 1941 εισέβαλαν στη χώρα.*

Ο βομβαρδισμός του Πειραιά.

-Κοιτάξτε αυτήν τη φωτογραφία.
Το λιμάνι του Πειραιά ήταν από τους πρώτους στόχους των Γερμανών.
-Και πώς αντέδρασαν οι Έλληνες στη γερμανική Κατοχή, παππού;

Μέχρι και τον Μάιο του 1941 οι Γερμανοί είχαν καταλάβει ολόκληρη την Ελλάδα. Οι Έλληνες δεν άργησαν να οργανωθούν για να αντισταθούν στους κατακτητές. Έτσι δημιουργήθηκε το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (Ε.Α.Μ.), ο Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος (Ε.Δ.Ε.Σ.), η Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση (Ε.Κ.Κ.Α.). Άντρες, αλλά και γυναίκες και παιδιά άρχισαν τον ανταρτοπόλεμο κατά των κατακτητών, παρά την πείνα και τις αρρώστιες. Η αντίσταση εξαπλώθηκε και εκτός των ελληνικών συνόρων, κυρίως στην Αίγυπτο και τη Μέση Ανατολή. Εκεί είχαν καταφύγει αξιωματικοί του ελληνικού στρατού και πολιτικοί. Ιδιαίτερα στη Μάχη της Κρήτης, όπως ονομάστηκε ο αγώνας των Κρητικών κατά των Γερμανών, έλαβαν μέρος και Αυστραλοί, Νεοζηλανδοί, Βρετανοί κ.ά.

Αναμνηστική φωτογραφία ελληνικών πληρωμάτων στη Μέση Ανατολή.

-Δείτε τις φωτογραφίες και διαβάστε το κείμενο. Με ποιους τρόπους αντιστέκονταν οι Έλληνες κατά την Κατοχή;

Τα συνθήματα της Αντίστασης.

Η Σοφία Βέμπο σε αεροπλάνο για τη Μέση Ανατολή.

Εξεγερμένοι αντάρτες.

-Και πώς αντιδρούσαν οι Γερμανοί στην Εθνική Αντίσταση;
-Σκληρά.

Οι Γερμανοί, αντιδρούσαν στην ελληνική αντίσταση με αντίποινα. Έκαιγαν χωριά και έκαναν μαζικές εκτελέσεις. Η ζωή ήταν πολύ δύσκολη. Υπήρχε μεγάλη φτώχεια.

Γερμανικές πηγές ανέφεραν ότι τον Δεκέμβριο του 1941 πέθαιναν από αστία στην Αθήνα 300 άτομα την ημέρα, ενώ η ετήσια κατά κεφαλήνκατανάλωση άρτου μειώθηκε από 179 κιλά το 1939 σε 40 κιλά το 1942...

Richard Clogg, *Συνοπτική ιστορία της Ελλάδας 1770-2000*, 2η έκδοση, σ. 150, Εκδόσεις Κάτοπτρο, Αθήνα 2002.

-Ας διαβάσει κάποιος το κείμενο της φωτογραφίας. Τι μας περιγράφει;

Συσσίτιο 1942-1943.

-Παπού, πήγαμε πριν λίγες μέρες στο Εβραϊκό Μουσείο. Εκεί είδαμε ότι οι Ναζί προσπάθησαν να εξολοθρεύσουν τους Εβραίους. Το γεγονός αυτό έμεινε στην ιστορία ως το Ολοκαύτωμα. Στην Ελλάδα υπήρχαν Εβραίοι; -Βεβαίως, παιδιά, ακούστε!

Η καταστροφή της Κανδάνου από τους Γερμανούς.

Όπως και σε άλλα μέρη της Ευρώπης, έτσι και στην Ελλάδα, οι Γερμανοί προσπάθησαν να εξοντώσουν τους Εβραίους. Το έκαναν αυτό γιατί φαίνεται ότι πίστευαν πως οι Εβραίοι μπορούσαν να γίνουν μια μεγαλύτερη από αυτούς εθνική και οικονομική δύναμη. Η μεγαλύτερη εβραϊκή κοινότητα της Ελλάδας βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη. Μέχρι τις αρχές του 1943, περίπου 50.000 άτομα μεταφέρθηκαν από τη Θεσσαλονίκη στο Άουσβιτς και σε άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Οι περισσότεροι έχασαν τη ζωή τους.

-Διαβάστε και τη μαρτυρία ενός Εβραίου από τη Θεσσαλονίκη, που επέζησε από το Άουσβιτς. Πώς περιγράφει τη ζωή τους εκεί;

Από τη Θεσσαλονίκη στο Άουσβιτς

Από το Φεβρουάριο του 1943, όλοι οι Εβραίοι υποχρεωθήκαμε να φοράμε κίτρινο άστρο. Και από τις αρχές Μαρτίου μας απαγόρευσαν να βγαίνουμε από τα γκέτο, δηλαδή ορισμένες συνοικίες, όπου μας ανάγκασαν να περιοριστούμε [...] Είχαν αρχίσει να φεύγουν αποστολές των Εβραίων της Θεσσαλονίκης στην Πολωνία. Δεν υποψιαζόμασταν τι μας περίμενε [...] Μας στοιβαζαν σε βαγόνα για ζώα, 80 άτομα σε κάθε βαγόνα, μ' ένα βαρέλι για τις σωματικές μας ανάγκες κι ελάχιστα τρόφιμα. Η διαδρομή κράτησε οχτώ μέρες. [...] Φτάσαμε στο Άουσβιτς. [...] Μας φόρεσαν κάτι ριγωτές στολές και μας χάραξαν με τατουάζ έναν αριθμό στο αριστερό μας χέρι... Αρχισαν να μας βάζουν σε σκληρές δουλειές. Κουβαλούσαμε βαγόνα με χώματα, σπάγαμε πέτρες, ανοίγαμε δρόμους. Η τροφή ήταν ελάχιστη...

Σαμ Προφέτα, «Θεσσαλονίκη-Άουσβιτς», περ. *Το Δέντρο*, τευχ. 37-38, σ. 123-127, Μάρτιος-Απρίλιος 1988.

-Διαβάστε και το παρακάτω κείμενο. Τι περιγράφει;

Παρά την απειλή της φυλάκισης, πολλοί μη Εβραίοι έκρυψαν Εβραίους φίλους τους στα διαμερίσματά τους...

Μ. Mazower, *Στην Ελλάδα του Χίτλερ, Η εμπειρία της Κατοχής*, σ. 287-288, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1995.

-Νομίζω πως και άλλοι πληθυσμοί κунνηθήκαν από τους Ναζί, παππού.
-Δεν έχεις άδικο, Αλεξάνδρα. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν και οι τσιγγάνοι. Θα είχε ενδιαφέρον να αναζητήσετε σχετικές πληροφορίες
-Εγώ βιάζομαι να μάθω, παππού, ποιοι κέρδισαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ποιο ήταν το κέρδος της Ελλάδας;

Οι Συμμαχικές Δυνάμεις νίκησαν. Τον Φεβρουάριο του 1945, οι ηγέτες της Αγγλίας, των Η.Π.Α. και της Ρωσίας, δηλαδή, ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, ο Φρανκλίν Ρούσβελτ και ο Ιωσήφ Στάλιν συναντήθηκαν στη Γιάλτα της Κριμαίας για να μοιράσουν τα κέρδη τους από τον πόλεμο και να ορίσουν τα νέα σύνορα. Οι Η.Π.Α. προσπάθησαν να αναλάβουν έναν πιο ηγετικό ρόλο στην Ευρώπη. Εφάρμοσαν το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Μάρσαλ, προκειμένου να βοηθήσουν στο χτίσιμο της Ευρώπης. Αυτές οι δραστηριότητες

δεν ευχαρίστησαν τη Σοβιετική Ένωση. Και άρχισε μια μεγάλη χρονική περίοδος προστριβών μεταξύ των δύο χωρών. Αυτή η σχέση ονομάστηκε Ψυχρός Πόλεμος. Παρόλα αυτά η ειρήνη φαίνεται πως είχε επικρατήσει στον κόσμο. Το 1946, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), με έδρα τη Νέα Υόρκη. Σκοπό είχε να διαφυλάξει την ειρήνη. Η Ελλάδα ανήκε στους νικητές. Διεκδίκούσε μέρος των εδαφών. Έτσι, απαίτησε ξανά την απόκτηση της Βόρειας Ηπείρου, της Κύπρου και των Δωδεκανήσων. Τελικά, όμως, πέτυχε μόνο την Ένωση των Δωδεκανήσων, με τη Συνθήκη των Παρισίων, τον Φεβρουάριο του 1947.

-Ποια είναι τα συναισθήματα του πλήθους; Τι φορούν τα παιδιά στο κεφάλι τους; Τι γράφουν τα πανό;

Πανηγυρισμοί για την άφιξη των Βρετανών στρατιωτών.

-Τι λέτε, να βρούμε πληροφορίες στο διαδίκτυο και για την ιστορία των Δωδεκανήσων;
-Και βέβαια, αλλά ας διαβάσουμε για την ώρα τίτλους των εφημερίδων της εποχής. Ποια γεγονότα σχολιάζουν;

Εφημ. Ελευθερία, Παρασκευή 13 Οκτωβρίου 1944

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΥΝ ΑΠΟ ΧΘΕΣ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΩΝ. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΕΦΥΓΑΝ ΑΦΟΥ ΥΠΕΣΤΕΙΛΑΝ ΤΑΣ ΣΗΜΑΙΑΣ ΤΩΝ. ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΥ ΜΕΣΑ ΣΕ ΚΥΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΚΩΝ ΣΗΜΑΙΩΝ.

Μάκης Φκιάρας (επιμ.), *Ο 20ός αιώνας στην πρώτη σελίδα*, σ.208, Εκδόσεις ΑΣΤΡΑΙΑ, Αρχαία Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα 1999.

-Α! Ωραία, που είναι η ειρήνη.
-Μη, βιάζεσαι, Αλεξάνδρα. Η ειρήνη δεν επικράτησε έτσι εύκολα. Ιδιαίτερα, η Ελλάδα, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο πέρασε μία από τις πιο δραματικές περιόδους της ιστορίας της.

Αμέσως μετά την Απελευθέρωση, μεγάλωσαν οι πολιτικές και κοινωνικές αντιθέσεις και οδήγησαν στον Εμφύλιο Πόλεμο. Από την μία πλευρά ήταν η Κυβέρνηση (Ε.Δ.Ε.Σ.), που την υποστήριζαν οι Άγγλοι. Από την άλλη πλευρά ήταν τα στελέχη του Ε.Α.Μ./Ε.Λ.Α.Σ. Αν και το 1945

υπογράφηκε στην Βάρκιζα ειρηνευτική συμφωνία, μεταξύ των πολιτικών αντιπάλων, με αγγλική πρωτοβουλία, αυτή δεν κράτησε πολύ.

Στιγμιότυπο από την Υπογραφή της Συμφωνίας της Βάρκιζας. Από αριστερά ο στρατηγός Στέφανος Σαράφης, αρχηγός του Ε.Λ.Α.Σ., στη μέση ο Ρόναλντ Σκόμπι, διοικητής των βρετανικών δυνάμεων και δεξιά ο Ναπολέων Ζέρβας, αρχηγός του Ε.Δ.Ε.Σ.

Καταυλισμός Δομοκού.

Από το 1945 έως το 1949 η Ελλάδα βρισκόταν σε μία κατάσταση συνεχών συγκρούσεων μεταξύ των πολιτικών αντιπάλων, του κυβερνητικού τακτικού στρατού και του στρατού των ανταρτών, που είχε ονομαστεί «Δημοκρατικός Στρατός». Άνθρωποι που είχαν πολεμήσει δίπλα-δίπλα κατά των Δυνάμεων του Άξονα, σκότωναν τώρα ο ένας τον άλλο. Τελικά, ο κυβερνητικός στρατός επικράτησε το 1949. Πολλοί άνθρωποι που ζούσαν στις περιοχές των συγκρούσεων αναγκάστηκαν να αφήσουν τα σπίτια τους. Συγκεντρώθηκαν σε καταυλισμούς κοντά στις μεγάλες πόλεις. Έζησαν εκεί έως το 1950. Την ίδια περίοδο, πολλοί άνθρωποι εξορίστηκαν από την κυβέρνηση σε μικρά νησιά του Αιγαίου, εξαιτίας των πολιτικών τους απόψεων.

-Παιδιά, για ελάτε να δούμε τον πίνακα που έφτιαξε ο Νίκος Εγγονόπουλος, το 1948. Τι απεικονίζει; Ποιο είναι το σχόλιο του ποιητή και ζωγράφου;

-Σας έφερα να διαβάσετε απόσπασμα από ένα αφιέρωμα στον Εμφύλιο Πόλεμο. Ποιες ήταν οι συνέπειές του;

Νίκος Εγγονόπουλος.
«Ο Εμφύλιος Πόλεμος».

... Οι νεκροί της εμφύλιας σύγκρουσης υπολογίζονται μεταξύ 40.000 και 158.000. Για τους μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού που έπεσαν στις μάχες δε συντάχθηκαν ληξιαρχικές πράξεις θανάτου. Πολλοί έμειναν άταφοι... Εντυπωσιακό στοιχείο όλης αυτής της αναστάτωσης, σε μια Ελλάδα που είχε πληθυσμό περίπου 7.000.000, ήταν η μετακίνηση των παιδιών. Υπολογίζεται ότι ο Δημοκρατικός Στρατός μετέφερε 25.000-28.000 παιδιά στις Λαϊκές Δημοκρατίες, ενώ περίπου τον ίδιο αριθμό παιδιών μετέφερε ο κυβερνητικός στρατός στις 53 Παιδοπόλεις...

Επτά Ημέρες, Η Ελλάδα τον 20ό αιώνα. 1945-1950,
Εφ. *Η Καθημερινή* 21 Νοεμβρίου 1999, σ. 22.

Παιδιά στο δρόμο για τις Παιδοπόλεις.

Άνθρωποι των γραμμών εξόριστοι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Διαβάστε το βιβλίο της Άννας Φρανκ, *Ημερολόγιο της Άννας Φράνκ*, Ενωμένοι Εκδότες, Αθήνα 1956, της Μαρίας Μανωλάκου, *Από το Ημερολόγιο ενός παιδιού της Κατοχής*, Εστία, Αθήνα 1985 και του Ασημάκη Πανσέληνου, *Τότε που ζούσαμε*, Κέδρος, Αθήνα 1989. Πώς περιγράφουν τα παιδιά τον πόλεμο και την Κατοχή; Μπορείτε να βρείτε τις μαρτυρίες παιδιών που έζησαν σύγχρονα πολεμικά γεγονότα;

Ένα κλασικό αντιπολεμικό μυθιστόρημα της εποχής είναι του Στρατή Μυριβήλη, *η Ζωή εν τάφω*, Εστία, Αθήνα 1995. Βρείτε αντίστοιχα αντιπολεμικά έργα που γράφτηκαν για την ίδια περίοδο στη χώρα που κατοικείτε.

Αν θέλετε δείτε την ταινία του Ντίνου Κατσουρίδη, *Τι έκανες στον πόλεμο Θανάση*; Πώς παρουσιάζεται ο ήρωας; Δείτε και την ιταλική ταινία του Ρομπέρτο Μπενίνι, *Η ζωή είναι ωραία*. Ποιο είναι το μήνυμά της;

